

DEPT. DE THEOLOGIE

FACULTÉ
DE
THÉOLOGIE
DE PARIS
—
THÈSES

BIBL.
UNIVERSITÉ
MS.
687

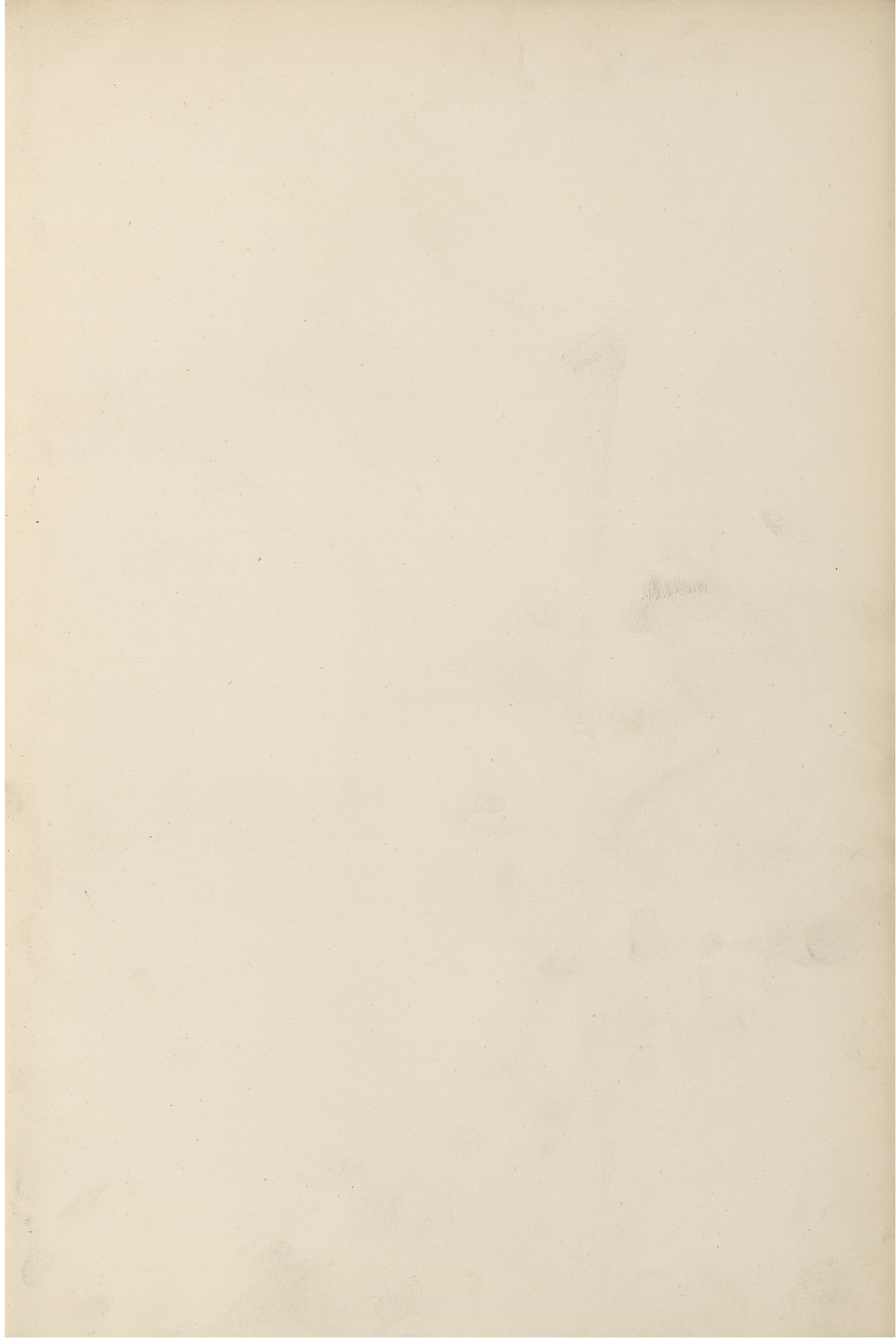

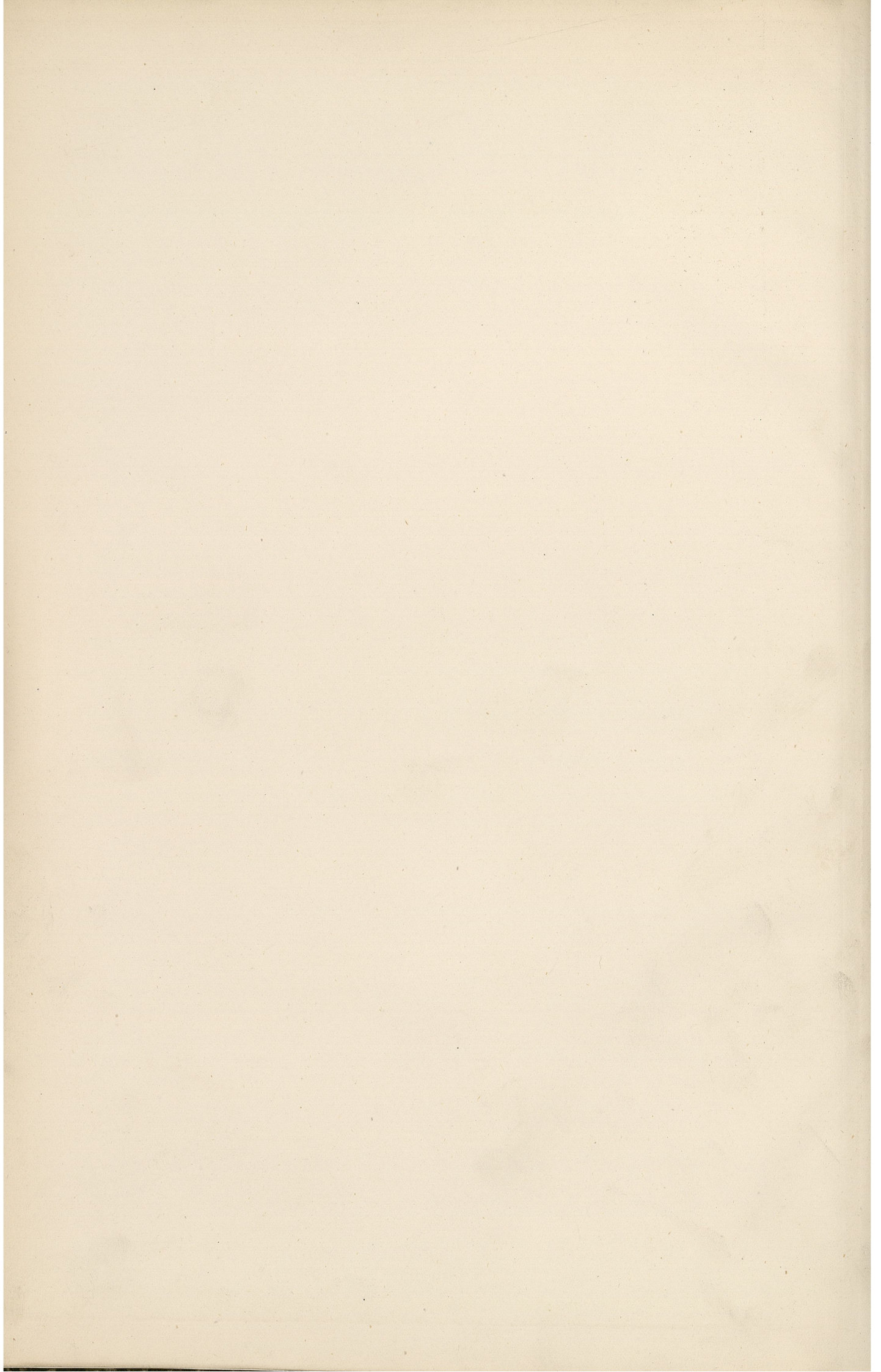
BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
687

Volume de 187 feuillets
moins 21, 22, 31, 104, 124, 139, 128 d' 133 ~~pages~~, 151 à 164. et 173)
20 juin 1912

(collat)

De Revelationis Possibilitate et Necessitate

Quum divinae Sapientiae placuerit multifariam nostris loqui patribus, atque simul eos et destinationem et officia edocere, quae sic nobis manifestata sunt, ab ipsis Deo accepimus. Quod autem Deus revera locutus sit, nihil clarius, nihilque invincibilius demonstrari potest. Etenim, stat illa divina Revelatio, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quatenus factum historicum, quod cuique licet examini rigidissimo subiacere. Pot nempe et tantis pollet argumentis, ut, primo aspectu, visibiliter Dei digito signata conspiciatur; deinde, quod distinctius subtiliusque perpenditur, eo splendor diductus sua coelestis origo illustretur et colluceat. Itaque, nemo veri appetens, sinceroque et puro animo ductus, Revelationi nequit studere, quin brevi eam demiretur, deumque omnino convictus evadat.

Sivero, cur Deus locutus sit, quasieris, causam ex fine, ad quem ordinavit hominem, desumes. Nam, manifestum est, ait Angelicus, quod tota ratio ordinis, quam sapiens rebus a se factis imponit, a fine sumitur. Quam autem, ex una parte, ad statum supernaturalem homo divina largitate evedus fuerit, ejusque finis sit supernaturalis, et ex altera, ad eundem finem assequendum, congenitis sibi viribus omnino sit impar; potens sapiensque Deus, qui semper attingit a fine ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter, media infirmitati nostrae apte proportionata, necessario nobis dispensare debuit. Unde, per Revelationem multa suscepimus, quibus supernaturalem destinationem, nobis impositam, et officia eidem praescripta, edoceremur. Praeterea, datur et secundarius finis, ex eo quod ratio sit impar ad plures naturalis ordinis veritates satis patefaciendas, depromptis. Ideo igitur, a benignissimo Deo nobis concessa etiam fuit Revelatio, ut omnia Religionis praecepta Revelatio, ut omnia religionis praecepta clarius explicitiusque et certius cognosceremus.

Sed divinam institutionem hostes multiplicis generis adorti sunt. Alii enim quae nobis supernaturali lumine tradita sunt, haud accipientes, revelationem huiusmodi impossibilem esse contenderunt. Alii vero Rationis vim et auiem supra modum extollentes, eandem Revelationem tanquam minime necessariam rejeverunt. Sic exorti sunt duo praecipui errores, quorum unus manifestationis supernaturalis possibilitatem negat, alter ejusdem necessitatem repellit.

Contra quos errores, sanctam Ecclesiae Catholicae doctrinam, annuente Summo Rumine, et auspice Beatissima Virgine Immaculata, non consentiente sacra Facultate Theologica, propugnabimus.

Caput I.

De Revelationis Possibilitate

Naturalistae ac rationalistae hisce novissimis praesertim saeculis, diverso errorum systemate involuti, et materialismo vel pantheismo pessumdati, universum supernaturalem ordinem impugnaverunt. Quo factum est, ut nunc quidem, hominis non esse finem nisi naturalem asserere ausi sint; nunc vero, nescio quem Deum mutum excogitantes, ipsum inter et hominem nullam admitti posse relationem contenderunt: quidam autem, supernaturalis mo aliquatenus posito, praedica veritatem revelationem, si semel uni data sit, omnibus pari modo a Deo deberi; alii denique, Bonum divinum imminuere conati, diversas veritates divinitus manifestatas, supernaturali revelatione, comprehendendi non posse professi sunt.

Quatuor igitur articulis, hos varios errores profligaturi, Revelationis possibilitatem perpendemus, 1° respectu ^{finis} seu in ordine ad elevationem hominis ad statum supernaturalem; 2° respectu auctoris, seu Dei immediate loquentis; 3° ratione modi, quo nempe revelatio ad eos, qui eam non gavisi sunt, mediocriter pervenire debet; 4° denique, ratione objecti, seu revelationem quae divinitus manifestari possunt.

Articulus I.

De revelationis possibilitate, respectu finis

Et si religionis hostes Revelationem diversi diverse, totis viribus, aggressi sunt, nulli tamen unum speciatim revelatione cognitum, finem scilicet hominis supernaturalem vehementius contiti sunt overtere.

Et vero, huiusmodi finem sublato, tota religionis oeconomia penitus destruitur.

Sed ut rectius huiusmodi finem revera possibilem esse demonstrare valeamus, sedulo notare primum, in quo praecise consistant et revelatio et ejus finis, opere praestandum est.

§1. De Ratione Revelationis ejusque finis.

I. Vix revelatio saepe soepius, objective usurpatur, pro nempe veritate aut veritatum complexu manifestatarum supernaturaliter, id est, ^{per} viam a naturali lumine diversam. Sed quatenus subjective sumitur, est actio divina, qua Deus hominibus veritates ad religionem pertinentes supernaturali modo manifestat. Actio illa qua fit revelatio, ut sit supernaturalis, in aliquo signo extraordinario, sive interno, sive externo, supra consuetam naturae ordinem posito, consistere

161
debet. Sic, revelatio proprie dicta distinguitur ab ipsa manifestatione veritatis, quae
fit per media naturalia, ut est ratio, cuius etiam Deus ^{causator est} ~~causator~~ hanc Dei ma-
nifestationem, quam vocaveris revelationem naturalem, si ita loqui fas est,
multum efferunt rationalistae, eamque in universalem dividunt in com-
munem et particularem, et sic apud illos nomen quidem revelationis retineri
videtur, res vero, scilicet revelatio proprie dicta de medio tollitur.

II. - Uniusque creaturae suus est finis proprius, natura et conditioni suae respon-
des, ad quem Deus, pro sua sapientia, ^{eam} ~~eam~~ ordinavit. Finis autem omni-
um rerum, ut omnes norunt, est ipse Deus, Deus vero dupliciter attingi potest,
ut luculenter exponit Doctor angelicus: « Finis ad quem res creata ordinatur a Deo,
est duplex: unus qui excedit proportionem naturae creatae et facultatem, et hic finis est
vita aeterna, quae in divina visione consistit, quae est supra naturam cuiuslibet creaturae.
Alius autem finis est naturae creatae proportionatus, quem scilicet res creata potest attingere se-
cundum virtutem suae naturae. » Sed haec, pro rei gravitate et praestantia, fuvat paulo magis
explicare.

Deus igitur ab homine possidendus atque fruendus, et quidem iuxta modum creat-
urae rationali convenientem, et ita ut facultates eius expleat et satiety finis hominis natura-
lis erit. Porro is consistit immediate in actibus illarum facultatum, quae in homine
sunt nobilissimae, intellectus scilicet et voluntatis; ac proinde situs est in cognitione
et amore Dei, quatenus in operibus suis relict, ac per eas abstractivae dumtaxat cognoscen-
dus. Sed hoc observandum est: quae de fine hominis naturali dicuntur, hypotheticae tantum
dicta assumenda sunt; namque fide certum est hominem ab initio fuisse ad
statum supernaturalem divina largitate evectum, eiusque finem realem unice
esse supernaturalem felicitatem, in visione intuitiva constitutam, ut modo dicendum est.
Quam obrem, praeter hominis naturalem, datur, fide catholica docente, finis
superior, supernaturalis, homini plane indebitus, nativamque conditionem longe
superans, ac toto genere excedens. Atqui, finis ille consistit in intuitiva Dei cogni-
tione per propriam essentiam, in clara Dei visione, sicuti est, facie ad faciem
auctor gratiae et gloriae: quam divinam visionem totius hominis beatitudo conse-
quetur. Ipse Deus indebitum ac supernaturalem huius modi finem existi-
testatus est; rationalistae vero eum rejiciunt ac impossibilem dicunt.

§ 2. De supernaturalis finis possibilitate

Propositio I. Possibile est revelatio supernaturalis ex parte finis, id est, spec-
tata in ordine ad elevationem hominis ad statum indebitum.

Et enim, si revera contradictionem involveret huius modi finis, vel quia attributis Dei repugnaret, vel quia naturam humanam deprimeret. Sed neutrum, si recte tum de Deo, tum de homine sentiatur, affirmari potest.

I. Namque primum, quis contenderit infinitam Dei potentiam, postquam homini finem suae respondentem naturae dederit, fuisse exhaustam. Profecto voluit Deus potenti suae manu, humanam infirmitatem elevare ad superiorem finem, quae conditionem suam superet. Et sane omnia media ad supra laudatum finem assequendum apta ac proportionata omnipotenti Deo impossibile non fuit hominibus dispensare. In hoc enim perficiendo nulla datur repugnantia, nullaque involvitur contradictio, sed magis apparet infinita creatoris potentia. Deindeque Dei bonitati adversatur, quae nempe proclivis est ad gratuito nobis faciendum. Nihil autem magis hisce gratiae et gloriae bonis, quibus gratuito nos donavit Deus, nihilque excellentius cogitari potest. Ergo in nulla re magis perluet divina bonitas, quia, ut egregie expressit Angelicus: Bonum gratiae ^{unius} ~~totius~~ superat bonum naturae totius. Utamen, objiciet forsitan aliquis: in hoc deficit divina sapientia, quum natura finita, quibuslibet instructa mediis, semper remaneat impar ad assequendum finem infinitum. Haec ratio nullius est ponderis, quia non dicimus hominem esse penes, immensum Deum, modo infinito, complecti, sed tantum modo conditioni suae consentaneo. Huius igitur distinctione data, non ulla jam remanet impossibilitas quae Sapientia Dei laedatur.

II. Hoc pariter dicendum est isto supernaturali statu hominis naturam destrui aut deprimi; eandem ex contra dona Dei extollunt, ac perficiunt. Nam, inter bona quae existant, alia naturam creatam constituunt atque ex ea constituta dimanant. Quibus remotis, ut sunt intellectus et voluntas, jam homo facultatibus naturalibus ac proinde essentialibus, evanesceret. Alia naturam toto genere transcendunt, eamque ultra fines suos exhaunt et extollunt, ideoque dicuntur supernaturalia bona. Cujusmodi sunt gratia sanctificans, quae diffusa est in cordibus nostris atque ea gloria, in quam transformati videbimus Deum, sicuti est. An autem gratia et gloria tolluntur naturalia bona? Reminem sanctae doctrinae eruditum fugiet gratiam viribus nostris superadditam eas non labefactare nec destruere, sed potius ad bonum et verum adaugere ^{et} perficere. Insuper, quis non intelligat visionem intuitivam, quam donabimur, pariter facultates cognos-

167

cedi et amandi non imminuere, sed vere eas explorare et satiare?
Itaque, nullo modo perit status naturalis, sed ei adicitur supernatura-
lis ordo, quonon deprimitur, sed elevatur, quonon minime deficit, sed contra
crescit et dilatur

Articulus II

De Possibilitate Revelationis Immediate, seu respectu Dei auctoris

Rationalistae plures revelationis impossibilitatem inferunt ex eo quod, pu-
tantes Deus nequeat cum homine loqui, ipsumque eo oculo modo, praeter
ordinarium naturae cursum posito. Sed in eo dicendo simplices illud de-
pressine conantur?

Propositio II. - Revelatio immediata possibilis est.

Hæc veritas rite erit probata si Deus veritatem aliquam hominibus,
aut interne v.g. mentis illuminatione, aut externe, ut voce in aere pro-
ducta, supernaturaliter revelare possit. At nemo est sanus qui rem tam
manifestam negare audeat. Attamen placet id probare. Primo Deus in-
terne aliquid menti aperire potest. Sufficit enim ut ei possibile sit ali-
qua cognitione mentem illustrare, et simul homini suppeditare plenam
certitudinem huiusmodi cognitionem a seipso provenire. Hancce vero
potestatem quis Deo denegaverit? Deinde externe etiam potest. Identi-
dem sufficit ut claram vocem aut quod libet signum producere velit,
quo manifestetur aliqua veritas et simul hominem certiorum reddat
tote signum a se oriri. Porro Deus, quod operatur homo, etiam et
ipse operari manifesto potest.

Articulus III

De revelationis Possibilitate ratione modi.

Dieu lui-même a parlé, eloquenter exclamat civis Genevensis. Dieu
a parlé. Voilà certes un grand mot. Et à qui a-t-il parlé? Ha
parlé aux hommes. Pourquoi donc n'en a-t-il rien entendu? Ita sese
inflat philosophus noster, hoc impium Plotini resarciens: Deorum est
adire Plotinum. Sed nos Dei esse adire Rousseau nullatenus opinamur.

Propositio III. - Revelatio mediata possibilis est.

Probatur impossibilis, ait Rousseau, quia, qui non audivit ipse re-
velationem

Dea certius esse nequit. Igitur tota quaestio est: Potest-ne Deus certitudinem conferre de revelatione jam facta? Si potest, rationalista vincitur. Porro, manifestum est penes esse Deum omnibus, quos ad accipiendam revelationem obligat, sufficientia probare motiva, quibus de jam facta Revelatione constet. Namque, testimonium hominum, requisitis conditionibus insignitum, plenam confert certitudinem, et omnes norunt. Deus autem efficere potest ut Revelationis praetores testimonium his conditionibus vestitum praebant. Et revera, certa dantur signa, miracula scilicet et prophetiae, quibus omnimoda certitudine revelatio demonstratur.

Pergit tamen philosophus: *l'aimerais mieux avoir entendu Dieu moi-même. Il ne lui en aurait pas coûté davantage*. Primum mirare Philosophum, miracula petentem, sed transeamus. Deinde, si Rousseau exaudiretur, necesse foret ut perpetuo ac indesinenter miracula Deus ederet, cuique veritatem supernaturaliter manifestando; ac proinde naturalis ordo, non solum omnium respectu, vel duorum, sed respectu omnium interverteretur. Plaque mutato rerum praesentis statu, alius ordo statui deberet, aliae leges, alia officia. Non solum ratione nulla abjici potest mediata Revelatio, sed etiam naturae humanae magis consentanea est. Homines ex aliis hominibus cognitiones plerasque accipiunt, illaeque relationes plurimum ad vincula societatis tum civilis, tum domesticae corroboranda prosunt. Qualiter autem constituti sumus, ad formandum societatem etiam religiosam sumus destinati. Unde manifestum est quanto nos ^{natura} sit conformius veritates religiosas ex hominum consortio suscipere.

Articulus IV.

De Revelationis possibilitate ratione objecti

Inter veritates, quas Revelatio complexitur, aliae quidem sunt rationales quae scilicet intellectus innatis viribus detegi possunt, et sua propria evidentia perlucent; ejus modi sunt Dei existentia et unitas, aliae vero superrationales sunt, scilicet quae naturae rationis facultate nec inveniri, et semel a Deo patefactae, rationi prorsus imperviae remanent, ita ut

138

ideis claris mente ^{nostra} ~~propria~~ apprehendi requant. Talis est personarum bri-
nitas in una Deitatis natura. Aliæ demum sunt, ut ita dicam præter-
rationales quæ, etsi ratione inveniri non queant, tamen semel aditus
manifestata, ideis claris ac propriis humana mente perspicuntur. Ad
id genus proxima revelationis præcepta pertinent. Quæ tria seorsim ex-
pendenda sunt.

1. De Revelationis legis naturalis possibilitate.

Propositio IV. Revelatio legis naturalis possibilis est.

Revelatio legis naturalis impossibilis est, dicunt Rationalistæ,
quia ~~in~~ ^{inutilis} ~~est~~. Errant, nam non solum non inutilis est, sed neces-
saria, ut infra videbimus. Nunc sufficiat tantum quædam notare,
ut eam non inutilem esse probemus. Quicumque enim polleant in-
genio rationalistæ nostri, eis tamen ipsis proderit revelatio, quippe
quæ eos multa docere possit clarius et evidentius, multa tatiùs, omnia deni-
que brevius. Patere omnes non sunt Philosophi, sed occurrit vulgus
immensum, otio carens, acuto ingenio non præditum, sane omnino
impar ad ediscendas philosophiæ Disciplinas, sed quod legem nat-
uralem, testantē Deo et confirmante pluribus signis, apprimè discet
et firmissimè credet.

§ De Mysteriorum Revelationis Possibilitate.

Revelatio non modo legis naturalis promulgatio est, clare et certo
principia et officia vite moralis tradens, sed et supernaturalis
dispensatio, quæ novam aperit rerum ordinem, rationi investigabilem, aucto-
ritate vero divinā obfirmatum. Devenit ergo expendenda veritatum
supernaturalium Revelationis possibilitas. Et, ut verbum non re-
peticamus, agitur de Mysteriis, quod est perpetuum Rationalis tarum de-
liramentum. Frustrā, ad illud excutendum aciem omnium argumen-
torum instruxerunt. Sed, brevitatis causa, ex mille eorum comm-
entis, tria præcipua seligemus, quibus Mystéria rejiciunt. In istos
tres potentes rationes. Primo: non dantur in Religione mysteria;
deinde, posito quod existant, sapienter credi ^{requerunt} ~~requerunt~~; postea, ad
summum inutilia forent. Sed hæc tria decretorie confutari, non est
permagnæ difficultatis

Propositio, & Revelatio Mysteriorum possibilis est.

Et primo, quod sint circa nos mysteria, nemo est qui non videat. Novimus enim Deum esse simplicem et immensum, liberum et immutabilem; animam nostram, licet immaterialem in corpus materiale influere, et vice versa; plantas nasci, crescere et grana producere. Sed quomodo hoc omnia fieri possunt? Profundum ac ineluctabile mysterium! Quod sint et in Religione mysteria, necessario fatendum est. Scus, Dicendum foret mancam atque infirmam hominis rationem omnia intelligere posse, quae sciri queunt sive circa naturam et perfectiones infiniti ac proinde inscrutabilis Dei; sive circa hominis conditionem, seu primariam, seu presentem, seu futuram; sive circa libera, eoque ipso nobis impervia, divina Providentiae in nos consilia. Haec autem altissima arcana, quoniam supra vim et acumen rationis longe posita sint, nemo scrutari, nemo conspicere, nemo exco gitare quidem potest. Sed, conclamant Rationalistae, mysteria revelata evidentiam excludunt, ergo a vera sapiente admitteri nequeunt. Non diffitemur a mysteriis removeri evidentiam intrinsecam, seu ipsius objecti, at in iis relict alia evidentia, testimonii scilicet, quo homo divinitus certior fit rem propositam revera sci esse ut inuntiat, et si non videt quomodo ita revera sit. Sed rem paulo fusius exponamus. In mysterio quolibet, duosunt distinguendi: primo, cognitio habemus notiones subjecti et praedicati, seu intelligimus in mysteriis, uti in omnibus rebus, quid et de quo praedicatur. De hoc nulla movetur difficultas. Secundo, subjecti cum praedicato nexum intrinsecum per rationem perspicere et comprehendere non valemus. Hoc fatemur. Sed ad videmus huiusmodi nexum, qui nos fugit, revera existere et sapienter a nobis affirmari. Nam testem habemus, et optimum. Testis ille, Deus est, qui ressic esse nobis revelavit et probabit.

Falso demum autumant huiusmodi revelationem esse inutililem. Illud enim inutile non est quod ad colendam virtutem vitandaque vitia firmissimis nos excitat momentis. Quod autem ad amorem Dei proximique amendum efficacius exemplis Filii Dei incarnati qui semetipsum exinanivit, et factus est obediens usque ad mortem? Quem, perlecta Christi passioni, peccati commissi non paeniterit? Equis, inconversum eternarum poenarum dogma meditatus, a peccando non retrahetur?

3 De Possibilitate Revelationis præceptorum positivorum.

Præter cognitiones rationi consentaneas et dogmata ^{supra} vires hominis congenitas posita, Deus manifestavit alias veritates a voluntate sua omnino pendentes, quibus constitutionem novæ societati applicandam statuit. Hujus vero societatis leges peculiare, cultus externus, publicique ministerii jura ac officia ratione non investigata sunt, quum sola revelatione innotuerint, neque in rerum essentis fundata, sequidem a liberrimâ Dei voluntate oriantur.

*Si libuerit, audi adhuc rationalistarum errores: quævis religio, ^{inquunt} iniqui-
complectens quod rationi deligit, eo ipso, falsissima est. Ex quo infertur, ut supra
quæ, ut supra, primæm in vera religione non dari posse præcepta po-
sitiva; inde eadem rationi repugnare, denique inutiliter esse statua.*

Propositio VI. Revelatio Præceptorum positivorum possibilis est.

Verissimum est hujus modi præceptorum notitiam non esse necessariam neque ad Deo complacendam essentialem; nec non, homines nullis devinci præceptis positivis, quamdiu eadem sine culpa ignorant. Sed haud minus falsum est eacinde concludere Deum non posse hominibus talia imponere præcepta. Nonne est creator rectorque omnium? Nonne idcirco absoluto in omnes ac singulos homines pollet dominio? Ergo, omnipotenti Deo denegari nequit sine scemina temeritate ac pari impietate facultas, quam ipsi homines habent, suis creaturis leges positivas imponendi.

Deinde, veritatis illæ rationi quidem non obvie sunt, in eo sensu quod eas invenire possit, sed semel a Deo patefactæ, jam ideis claris mente apprehenduntur. Sic, v. g. priusquam sit datum, dogma ^{de} Primatu jurisdictionis Petro, principi apostolorum, concessio, rationi non est investigabile; si ubi editur, illud clare ratio percipit, non secus ac quodvis principium evidentiæ discursivæ cognitum.

Denique ea præcepta utilissima prædicamus, nedum inutilia sint. Nonne quidem oculi sunt vere claudendi ut primura non conspiciatur, quam ad pleniorum leges naturæ observationem inserviant. Nonne enim præterit, ut unum inter mille proficiam, quantum, apud Catholicos, confessio prosit, tum ad virtutem faciendam, tum ad vitia coercenda. Deinde de ratione experimus cultum externum esse necessario. Humini ^{humano} reddendum. Quis vero cultum determinaverit? An potestas civilis? Scientia et auctoritas civet? An privati? Omnibus superstitionibus via panderetur. Remanet ergo ut ipse Deus illum determinet, ac proinde patet hujus modi revelationem esse utilissimam.

Sed satis superque, ut devincantur rationalistæ, amoveatur error, et veritas plane constet. Quacumque ergo ratione spectetur, supernaturalis Revelatio possibilis est. Quin etiam, argumenta quibus impugnatur, non

modo una sunt, verum etiam a re proposita sepius adeo detrahuntur, ut
potius divinum opus elidit huc ac evidentia perfundant.

Caput II.

De Revelationis Necessitate.

Questionis status. - Quum rationaliste religionem aliquam natura-
lem homini esse necessariam, quam nempe suam a Deo dependentiam
profiteatur, finemque sue nature respondentem assequatur, affirmant
et etiam demonstrant, recte et pulchre sentiunt; sed quum huiusmodi
religionem contendunt sola ratione sufficienter investigari posse, et
quam ob rem, divinam revelationem non esse necessariam, a vero longe
aberrant. Quia eos igitur, perfecta veritatum complexio, quam nunc merito
gloriamur, fuge profeta, decurrentibus seculis inventa est, ideoque soli rati-
oni adscribenda.

In hac arenam ab adversariis, ita definitur deponendum. Quia ex re,
questio non movetur de mysteriis, nec de preceptis positivis. Quorum enim
cognitio nobis necessaria non est nisi hypothetice, quatenus scilicet, per ear-
um cognitionem et fidem voluerit Deus nos salutem adipisci. Sed de solis
naturalis ordinis veritatibus loquimur. Cuius modi sunt existentia Dei
et attributa, nec non justitia et benevolentia erga ceteros homines et officia,
adeo et ipsamet erga nos officia et veritates quas plurimum refert cognoscere,
v.g. quae nostra sit origo, quae conditio, quae demum destinatio.

Ut majori proceissione ad huius opus est. Praedictae ordinis naturalis ve-
ritates dupliciter considerari possunt, collective et distributive, prout si-
mul aut singulatim spectantur. Concedimus quidem Revelationem non
esse necessariam ad cognoscendas veritates distributive suppletas. De
veritatibus ergo collective scriptis tantum questio remanet.

Insuper, duplex est necessitatis species: alia quidem absoluta, quae vincit
nequit omnibus naturae viribus, altera vero moralis, quae superari nisi
magna difficultate non potest. Plerum de necessitate absoluta causa non
fertur, quia, ut recte observat Sclernani, nescimus quousque laudabiles
humanis conatus, quos Deus adjuvare paratus est, pertingere possint, aut
inquantum homo revelatione destitutus naturalia officia vitio culpam, possit
ignorare.

Itaque, priori propositionis parte Rationalistarum admissa, posteriori re-
cipimus, seu cum iis necessariam esse naturalem religionem proclama-
tes, exinde necessariam esse etiam divinam revelationem, at huiusmo-
di religio accurate cognoscatur, concludimus ac profiteri. Quae vero ne-
cessitas ex duplici argumentorum genere constabit, alio nempe historico,
altero autem philosophico desumenda est.

Articulus I.

Argumenta historica.

40

Rationis insufficientia, ex qua sequitur revelationis necessitas, ex omnium saeculorum facto et experimento conficitur, sine ratio humana in gentibus consideretur, sine in ipsis philosophis, tum antiquis, tum recentibus.

§ 1. Argumenta ex populis desumpta.

Propositio VII. — Etnica gentes, amissa Revelatione primævæ, solæque ratione edoctæ, non veram nec integram religionis ac legis naturalis cognitionem habuerunt.

Quom tristis fuerit religionis status apud gentes etnicas, omnibus compertum est; nec ideo, in recensendis earum erroribus absurdissimis fœdissimisque, vacat diu immorari: Panta enim erat omnium gentium, et præ cæteris exaltissimarum ignorantia, ut aliæ sideribus, aliæ plantis et animalibus, illæ lapideis imaginibus, et (quo nihil pejus) istæ vitæ turpissimis, ad virum expressis, ad orationem perdoerent. Quem non pudet cultum Æææum deorum istiusmodi immortalium enarrare, nec non bacchanalia, lupercalia, saturnalia et publicas in Veneris honorem institutas prostitutiones? Quis non horrescit refrensæ sacrificia humana, apud multos oblata populos, apud Phœnices, et Syros, Carthaginiensesque, quid dico? imo vero, apud ipsos Græcos et Romanos, in quibus tam rerum adjunctis, et ita ut usque ad adrianum imperatorem, Christi Religione jam per terrarum orbem diffusâ, permanerent?

Si tam infandâ prætermisâ negligentia, ad officia proscimo debita devenieris, non dissimili horrore perstrîxeris. Namque illis memoria proditum est sine affectione, absque fœdere, sine misericordia, herosque in seroos terribili jure vitæ et mortis armatos, multitudinem cruentis gladiatorum certaminibus exultantem et ebriam, totumque genus humanum, nature non memores, infantes exponere et suffocare solitum.

Hæc petas utrum hominis officia erga seipsum rectius cognoscerentur. Deificæ enim vitæ, quomodo homines sibi debitum honorem servare potuissent? Pæne, si perucos exceperis, omnes concupiscentia illectos atque attractos invenieris, et ideo, ut exprobrat Apostolus, traditos in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, fornicatione, avaritia, superbia, elatos.... quorum Deus venter est.

§ 2. Argumenta ex philosophis desumpta.

Sed forsitan philosophis, tantis malis mederi conati sunt. Atque vero, et exaltam Philosophorum rationem et vires et scientiam expendamus.

Propositio VIII. Vetus Philosophi genus humanum a vero tam miserabiliter aberrans, ad integram legis naturæ cognitionem reducere non potuerunt. Et res manifesta est, et ipso constat facto, gentibus in eadem pravitate relictis. Quod accideret necessarium erat, quum ipsis met philosophis omnia decissent media ad hoc consequendum apta: scientia scilicet, auctoritas et zelus.

Primo scientia: Nam celeberrimi Philosophi, ut Plato, aristoteles, Zeno, licet sæpe divino locuti sint, tamen nunquam integram religionis ac legis

naturalis complexionem conferunt. Quod probatur gravissimis, in quos delapsi sunt, erroribus. Sic Plato, mulierum communitatem et concubitus vagos seu fornicationem admisit; infantium expositionem non modo haud improbat, verum etiam commendavit, ubi nascerentur male conformati. Ab aristotele autem negata est immortalitas proprie dicta, tanquam obscure de Deo scriptum, ut a multis inter atheos computatus sit. Zeno et post ipsum stoici, postquam, mentis spiritualitatem et immortalitatem rejecerunt, fatalismum induxerunt et suicidium licere sunt professi.

Unde auctoritas: Omnis enim superiore sanctione carebat eorum doctrina quippe ^{quae} de ipsa Dei existentia et mentis immortalitate viderentur dubii anaxique. Ergo mere humana remanebat et proinde nullius ponderis. Insuper, philosophi inter continuas exsurgentibus dissensionibus, inter se pugnantibus de maximis momenti rebus, ut de bono et malo etc. ut nihil ab alio assertum fuerit, quod ab altero non fuerit contradictum. Ipsorum denique vita doctrinae opposita erat, paucissimi namque remotis, in eadem quam ceteri homines, morum depravatione vivebant. Unde prudenter dicit Cullius: Videre licet alios pecuniae cupidos... multos libidinis seros, ut cum eorum vita miserabiliter pugnet oratio.

Postea Zelus. Namque veritatem cognitam profiteri palam non audebant, neque proprium a suis superstitionibus avolvere. Sic illi nobiles philosophi, Plato et Cullius, quibus nescio quid diviniis antiquitas habuerit, supremum mundi rectorem agnoscentes, decorumque multitudinem vel aruspicia contemnentes, tamen cuique officium esse ut maiorem religionem ac ritus sequatur, declarabant. Quin etiam, accusatus magis ille Socrates, quasi deos patrios negasset, hoc crimen repellit asserendo se palam, festis solemnibus, Diis sacrificasse, et moriens gallum Ceuclapio debitum reminiscitur.

Quae quum ita sint, rationem exultam insufficientem esse, ac proinde revelationem divinam evadere necessariam, consensu philosophorum ipsi met confessi sunt. De putate loquens, idem Plato soletur ad docere eam neminem posse, nisi Deus, quasi dux et magister extiterit. vel de sacrificiis disserens sentit, salius esse ut differantur, donec ipsa Divinitas mittere dignetur qui nos doceat, quibus nam ritibus sit colenda.

Propositio IX. Etiam ex recentium Philosophorum erroribus concludi potest divinae revelationis necessitas.

Prænotandum. Revelatio nunquam in terra defuit, quum quid gentes et rivas, ejus vestigia, incompleta quidem, clarissima tamen atque maximi momenti, ut hominis creatio, lapsus originalis, existentia Dei, inveniantur. Ideo difficile est, si de veteribus Philosophis agatur, asprimo discernere quid valeat humana ratio sibi relicta, quasnam veritates sola

171

delegere possit; sed si recentium philosophorum scientia expendatur, nullò intricatior est questio, quum omnes Revelationis lacte enutriti sint et inviguerint, et ita eius doctrina imbuti, ut etiam postquam lamentaliter discesserint, ea eâ, aut inviti aut inscii, plura retinuerint. Unde merito exclamat non suspectus Rousseau: Je ne sais pour quoi on veut attribuer aux progrès de la Philosophie la belle morale de nos livres.; cette morale, tirée de l'Evangile, étoit chrétienne avant d'être philosophique. Hæc tamen consummata defectione, ubi integram revelationis lumen removerunt, in varias abierunt sententias, et brevi obsecrati et in tenebris ambulantes, in tetrum Dubii barathrum prolapsi sunt; nec non, novis perperis exortis systematibus, omnibus doctrinæ ventis ludibria facta sunt. Ex quorum igitur erroribus inferri etiam potest divinæ Revelationis necessitas.

I. Errores XVII. sæculi Invidulorum. Inter plures, ut Hobbesium, Baconemque, ^{Seligamus Spinoza} Benedictus Spinoza, primo Judæus, deinde Christianus, demum omni revelatione affecta, docuit terrarum orbem esse Deum, ac promta nec personalem nec intelligentem, nec liberum existere nullamque excogitari posse morum regulam, præter vim physicam et appetitus naturales, et quemadmodum inter pisces, magni jûs habent ad minores comedendum, ita inter homines fortior aut astutior jûs habet ad debiliorem aut minus astutam spoliandum. Hæc quidem, quæ vise a tali philosopho unquam esse dicta credideris, sunt ipsa Spinosæ verba ex opere, cui titulus: Traet. theol. politice. cap. XVI, desumpta.

II. Errores XVIII. sæculi Philosophorum. Multi, tunc temporis, perodierunt philosophi, qui in eo toti fuerunt, ut revelationem everterent, alii cum Voltaire, d'Alambert, Condorcet, nullam suppletentes doctrinam; alii, ut Helvetius, Holbach, Diderot, La Metrie, Volney, materialismum et atheismum aperte, omnibus acceptis moralibus consequentiis, propugnantes. Quidam autem, ut Rousseau, minus a vero recedentes, in gravissimas tamen inciderunt errores. Sic ille philosophus, originali lapsu rejecto, hominem in nativis propensionibus esse rectum affirmavit, et exinde omnes hominis propensiones tanquam legitimas approbavit, demumque suicidium esse jûs a naturâ homini concessum assertit.

III. Errores XIX. Rationalistorum. «Le voltairianisme attaquait surtout le Christianisme, et tantôt auctoritate advertebat præclarus Episcopus, Aupiais d'hui on attaque tout, et les dogmes surnaturels et les verités rationnelles, toute philosophie, comme toute religion; toute raison comme toute foi.» Sed quidiamus D. Plenan, recens famasum dictitantem Deum providentiam, animam immortalitatem, bona tot antiqua verba, graviora forson, quæ philosophia subtiliter ac diuina magis ac magis interpretabitur. Idem suande de Deo doctrinam clarius sequenti formatam

expressit: *Deum*. est la catégorie de l'idéal. & *Dei existentiam*, et attributa et operationes negant, sed et humane mentis hypothésin, ut aiunt, reficiunt. Solus est D. Baine, qui affirmat non esse quicquam, præter corpora. Denique, novi reformatores socialistæ, ut Saint-Simon et P. Leroux, eorumque discipuli moralem, quam a Revelatione independentem vocant, fultantes, nihil aliud statuerunt quam theoriæ familiæ religionis, totiusque societatis eversio.

Articulus II.

Argumenta Philosophica.

Rationis, maxime, propriaque energia incedentis, errores hactenus percurramus. Sed potius effectus quam ipsa causa præstarent.

¶ Haec ipsam rationem in se spectatam nunc persequamur.

Propositio I. — Lumen rationis, quæ in homine est, non sufficit ad delucendæ cognoscendæ omnes naturalis religionis veritates, collectivesumptas.

Ut res clare patet, iterum Angelicæ duce, exclusionis methodo procedamus. Sed necesse est primo dicere, ad omnes huiusmodi veritates detegendas, quæ a generalibus atque abstrusis principiis longis ratiociniis deducenda sunt, solique momenti quæ præbuerit ratio firmanda, nec non a subtilium errorum multitudine sint etiam discernenda, maximis opus esse laboribus, improbris conatibus, acutissimo ingenio, et tota demum liberumque. In hoc admittere omnes consentiunt.

I. Alqui tantum opus pauci suscipere possunt. Nam primo excluduntur multi prorsus inapti, qui intellectus magna in non præstant, vel etiam ingenio tardi sunt. Inter quos multas mulieres, innumerosque viros, æque ac illas debiles atque leues, recte annoveraveris. — Ex aptis, qui remanent, excludit ita cum multos necessitate rerum tam familiaris, tum publicæ impeditis, et quorum turbis, nescio quantum, efformantur omnes qui toto die laborare tenentur ad victum lucrifaciendum; patres, familias nempe et servi, et artifices, et rustici agricultura dediti, et urbani aliis artibus occupati. — Rursum etiam ex non impeditis remane multos propriæ et mollietis, relictos, labore tam arduo alhorrentes. Profecto istos innumeralis homunculos effeminatos multo magis juvat otium dulciter fovere et frivari.

II. Supersunt igitur pauci, qui tantum opus aggrediantur. Sed ad requisitas laboris conditiones redeamus. Non modo otium, ingenuum quæ et conatus necessarij sunt, rerum etiam longissimum tempus, et integræ vite meditationes. In illo quoque proclamando quilibet docti conspirarent. Porro hocce non

momento, ex paucis qui superarent plures jam arcentur.
primo juvenes, et patet, deinde quicumque cupiditatibus, commodis-
que propriis, et etiam infirmitatibus et moribus abducuntur. Remanent
ergo paucissimi. Res ergo ardua est, et hominum multitudine, id est,
omnes homines, exceptis paucissimis, eam assequi non valemus,
et quidem, immensis difficultatibus superatis, ac proinde moraliter
impossibile est.

III. Thesis ergo probata est. Invinsecas tamen rei difficultates atten-
tius introspicimus. De facto dantur plures maximi momenti
veritates, ad religionem spectantes, quae sola ratione aperte et certo
detegi non queunt.

1° Qualis esse debet cultus tum internus, tum externus? Italico^{mea}
linguis duplex cultus necessitatem demonstrat, sed simul consciis
sum nullatenus posse statuere mente meâ quin am cultus Deo
recondito et terribili quatuor futuris sit; ancepsque hæres, cum tantam
cultuum varietatem in gentilibus viderim.

2. Quomodo Deum iratum peccator placaverit? Constat illa
testes, multa delinquimus, in pluribus sumus rei et poenae digni.
Quirero a Deo irridice veniam obtinebimus, quo modo, de venia
impetrata facti cationes, ^{conscientia} ~~remorsus~~ ^{coercere} ~~poterimus~~,
nisi revelatio hac omnia feliciter aperuerit?

3 Quæ sit natura ^{sive} ~~scilicet~~ preciorum, sive preciarum, quæ cunctis
tum bonos tum malos movent, et in quibus precariis consistit
sancto utriusque virtutis? Hæc, quæ nihil majoris momenti invenitur
rationem præterit. Permanere quidem animos post mortem
et sanctionem deorum rationi non est impervium, sed tamen,
quoniam imperfectè tantum apprehenditur futura vita
conditio, et sibi fingunt homines quicquid relint, de iis pa-
rum commorari solent, si ipse Deus æterna gaudia bonis
promittat et malis inextinguibiles ignes mimitetur.
Duo igitur constant:

Duo igitur constant: prius, paucissimos tam improbo studio incumbere posse; posteriori, eisdem nullo modo posse annis veritates collectivae scriptas delegere et compicisci.

Evidenter ergo deducitur ea populorum erroribus, philosopho-
 rumque impotentia, nec non insufficientia rationis, moraliter
 esse necessariam revelationem divinam, quae erudiat nos, ut ait
 apostolus, ut solite, et iuste, et pie vivamus in hoc saeculo. Adis
 vero, quos fortiter Deus ab ethnicis tenebris eripuit, et quibus, ad
 finis aeternos attingens, suaviter celestia mysteria revelavit,
 officium incumbit, et adversus perversorum hominum
 nequitiam sacrum Fidei depositum propugnare, et simul,

quæ itidem proscripta sunt, fideliter agere, ut impletis opti-
mi Dei erga nos consiliis, hocce supernaturali fine, Commu-
nitatem certantibus promisso, fruamur, & ad partici-
panda scilicet bona divina, quæ humanæ mentis
intelligentiam omnino superant; siquidem oculus non
vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ
preparavit Deus iis qui diligunt illum.

173-174